

Maarten Valkenburg

PAX ET BONUM

Terugblik zestig plus van
MAARTEN VALKENBURG
(1947 – 2007)

De citaten en illustraties in dit boek zijn voorzover mogelijk opgenomen in overleg met de rechthebbenden. Wie verder rechten kan doen gelden wordt verzocht contact op te nemen met de uitgever om alsnog in een regeling te voorzien.

1^e druk 2012 – ISBN 978-90-808968-7-1
2^e druk 2014 herzien

Tekst © 2012, 2014 Maarten Valkenburg
Vormgeving Marco van Nijnatten
Eindredactie Jetty Peeters-Wassen

v/h WOONONTWERP ©
Louis Pregerkade 136
3071 AZ Rotterdam
T 06.53906280

in samenwerking met
BRAVE NEW BOOKS ©
www.bravenewbooks.nl

ISBN 9789402119527
NUR 681

Niets van deze uitgave of onderdelen daarvan mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming vooraf van de uitgever.

Voor Daan en Jan

INHOUD

Inleiding 9

1 Leren (1947 - 1966) 11

2 Muziek 25

3 Vechten (1967 - 1986) 35

4 Werken 47

5 Wijs worden (1987 - 2006) 61

6 Lang afstand wandelen 69

7 Zestig plus (2007 e.v.) 81

8 Schrijven 89

9 Samenvatting 93

Verantwoording 97

INLEIDING

De oudste omschrijving van de menselijke levensfasen vindt men in de Chinese spreuk, die zegt dat het menselijke leven drie fasen kent: 20 jaar om te leren, 20 jaar om te vechten en 20 jaar om wijs te worden.

Bernard Lievegoed
De levensloop van de mens*

Betekenis

Deze terugblik is m'n optocht door de tijd. Het verhaal is opgeschreven om bij het schrijven en bij herlezing later nog eens het dankbare gevoel van PAX ET BONUM op te kunnen roepen. Het verhaal is niet opgeschreven om m'n eigen lof te zingen, zoals oude mannen dat doen (volgens Cicero) en nog minder uit hoogmoed. Eerder heeft het me dicht bij de poort van de nederigheid gebracht. De terugblik verschijnt in druk als verantwoordingsrapportage voor onze kinderen en om te delen met enkele intimi.

Opdracht

Dit boek draag ik op aan onze volwassen kinderen Daan en Jan in de hoop dat ze er iets van op kunnen steken.

Reacties

Reacties op de inhoud of naar aanleiding van dit boek zijn welkom bij de auteur.

Maarten Valkenburg

Rotterdam, 16 februari 2012

Bij de 2^e druk

De inhoud is op onderdelen zowel bekort als aangevuld en vervolgens opnieuw geredigeerd. Verder is de layout aangepast en zijn enkele kleine (spellings) correcties doorgevoerd. Ten slotte heb ik, na het lezen van *De Woorden** van Jean-Paul Sartre, besloten om deze terugblik ook met anderen te delen.

Rotterdam, voorjaar 2014

De auteur

LEREN (1947 – 1966)

Quod licet Iovi non licet bovi

Het jaar 1947

1.1 Baby en peuter in Den Haag

1.2 Kleuter in Zeist

1.3 Schoolkind in Hengelo

1.4 Puberteit

1.5 Adolescentie

Leren

Boeken

Reizen

Samenvatting

1° klas Lagere school Griffensteijn
Zeist 1954
Schoolfotograaf onbekend

De 20 jaren om te leren vallen samen met m'n jeugd, die zich afspeelt op verschillende geografische locaties in huis, kerk en op school. Met een intermezzo op de arbeidsmarkt in de puberteit.

Het jaar 1947

Het is 1947, m'n geboortjaar. De Tweede Wereldoorlog is voorbij en Nederland herrijst. De USA lanceren het Marshallplan. In New York speelt Louis Armstrong het legendarische Town Hall Concert. De schaarste begint af te nemen. Importsigaretten zijn weer zonder bon verkrijgbaar. Veel Nederlanders emigreren naar Canada. *Het Achterhuis* van Anne Frank verschijnt. Het proces tegen kunstvervalser Han van Meegeren trekt veel aandacht. In de bioscopen draait het Polygoon Journaal. Voor de eerste televisieuitzending zullen we nog moeten wachten tot 1951, voor het NTS-journaal tot 1956.

1.1 Baby en peuter in Den Haag

Wat vooraf gaat

Na de bevrijding vertrekken m'n kandidaat-ouders uit München naar Den Haag, trouwen onderweg op 11 juni 1945 in Mannheim en proberen in het vaderland uit hun oorlogsverleden op te krabbelen. Na inwoning betrekken ze een kleine etage zonder buitenruimte aan de Haagse Newtonlaan 333. Het gezinsinkomen is ternauwernood toereikend om de huurpenningen te voldoen, oma (weduwe) financieel te ondersteunen en het dagelijks brood op tafel te toveren. De wetgeving is zo ingericht dat vrouwen die gaan trouwen moeten stoppen met werken. M'n uit Italië afkomstige kandidaat-mamma (telegrafiste) burgert in en probeert met hulp van familie (pestkoppen) en kerk (fundamentalisten) om iemand anders te worden dan ze van huis uit is, een telg uit een katholiek middenstandsgezin. Omstreeks haar 24^e jaardag wordt ze zwanger van haar eerste *bambino, die troost zal brengen* (haar woorden) in haar eenzaamheid. Tot haar dood zal ze *m'n knulletje* zegen.

Geboorte

In de strenge winter van 1947 (op 8 februari wordt de 9^e Friese Elfstedentocht gereden) kom ik ter wereld op zondagavond 16 februari onder het sterrenbeeld Waterman (ascendant Maagd). Als een *babyboomer*, zoals dat later zou gaan heten. Geboorte is misschien een groot woord, want voor de verlossing in het ziekenhuis aan de Zuidwal* raakt mamma (24) buiten bewustzijn door een inscheuring, die onverdoofd wordt gehecht. Omdat ze niet beschikbaar is, moet een verpleegster zich over me ontfermen. Als ik de volgende dag bij mamma wordt gebracht, blijkt dat ze zich een ander beeld van haar kind heeft gevormd. Ontsteld roept ze: *Dat is niet mijn kind*. De zuster antwoordt haar: *Er is hier gisteren maar één kind geboren*. Is (mede) omdat ik na de geboorte niet ben aangelegd, de borstvoeding niet of niet goed op gang gekomen? Honger heb ik waarschijnlijk niet gekend. Het goede nieuws komt van mamma's tantes (de zusters van haar vader) die uit Amerika een luxe babyuitzet naar Den Haag sturen. Ook onze vader (24) heeft zich op zijn manier ingesteld op m'n komst. Ik word vernoemd naar een lidmaat* van de kerk, die daarover achteraf in kennis wordt gesteld. Verder staat hem als opvoedingsdoel voor ogen om de baby te harden. Dagelijks voordat hij naar z'n werk gaat word ik

in koud water gewassen, gevolgd door gymnastiekoefeningen volgens *Mijn systeem**, een boekje van de Deense topsporter en reeds in zijn tijd omstreden gezondheidsapostel I.P. Müller, dat neerkomt op volledige onderwerping van de pupil of, in de perceptie van onze vader: *Als kind was Maarten extreem gehoorzaam*. Hoe dacht mamma over het harden van baby's? Haar Italiaanse roots* zijn ook hard. En hardheid is ook een kenmerk van haar gezin van afkomst en in versterkte mate van haar positie als enig meisje tussen vijf broers.

Als ik 1 jaar ben kan ik lopen, praten en ben ik zindelijk, wordt gezegd. Op de vloer in de (woon)kamer ligt vaders houten tekenplank, die vanaf het moment dat ik kan zitten dienst doet als verblijfplaats voor de dag. Ook als mamma weg moet om boodschappen te doen, blijf ik op m'n post. M'n sociale agenda thuis is beperkt tot een benedenbuurvrouw (tante Johanna van de Zeeuw), die ik via de binnentrap ontdek. In de familiekring word ik als een aapje aan een boomtak binnen geleid, terwijl ik mij angstig vastklamp aan een vaderhand. In de familiekring figureren oma's zusters Ans en Rie. *Wil Maarten ook een kopje thee? Alstublieft, tante Ans. Maar er is geen thee, Maarten*. In plaats van een wandelwagen word ik in een boodschappentas met ingenieus uitgeknipte kijkgaten naar het strand vervoerd, maar ik val er ook weleens uit op het trottoir. Van Italiaanse grootouders heb ik nog geen weet, maar opa wil z'n eerste kleinkind, een zoon, zien. Mamma zegt: *Jouw geboorte is er de oorzaak van, dat de verstoorde familiebanden met Italië moesten veranderen*. Desalniettemin oefenen opa en oma 15 jaar geduld tot 1962. In het gedicht *Aan Maarten* van 21 maart 1948 tekent onze vader m'n voorland.

Als jij daar zit, vol aandacht stil te spelen
dan welt een blijde trots in ons omhoog
dan blijven d'ogen nauw'lijks droog
dan kan de felste pijn ons niets meer schelen

De liefde, die wij jou willen bewijzen
heeft met het mensenlief geen grein gemeen
daar praat men om de waarheid heen
jij zult tot glorie-gods verrijzen

Je wil moet hard zijn als een stalen klem
omdat het kunnen uit je wordt geboren
millioenen is het hoogst geluk beschoren
als jij verbonden blijft met hem

Je woord moet vrij zijn van vals sentiment
maar vol van liefde tot ontplooiing-gods
opdat de mens, die met je spreekt, trots
waandenkbeeld, zich doelwaarts wendt

Wees onbarmhartig in je zelf-critiek
dan kan je anderen diep doorgronden
en achter hun geheim gehouden zonden
beluister je een symphonie van eeuwigheids-muziek